

Relvad ja ohutus

(algmaterjal www.ejs.ee ja Kaupo Kindsigo, suurmeister, Eesti Jahimeeste Seltsi koostööpartner)

Relva osad

/tbd/

Kuldreegel:

Käi enne jahihooaega tiirus harjutamas! Kui lased tiirus mõnisada märki, on pärast jahil märksa lihtsam.

Laskeohutus tiirus

Kõik laskmisest osavõtjad, laskurid ja treeninglaskmises osalejad peavad teadma relva ja laskemoonaga ohutu ümberäimise reegleid. Selle kohta antakse allkiri.

Teine tähtis aspekt on relvade transport sõidukist relvapüramiidi ja püramiidist tulejoonele, konkreetsesse laskepaika. Seda tuleb teha võimalikult ohutult. Kõik lahtimurtavad relvad peavad olema lahti murtud ja laadimata. Relvad, mida konstruktisooni töttu ei saa lahti murda, peavad olema avatud lukuga, laadimata ja kaitseriivis.

Lasktiirus lastakse üldjuhul treeneri või instruktori juhendamisel. Intstruktori korraldusi tuleb jälgida. Instruktor annab selgeid ja arusaadavaid korraldusi: „Laadida, seeria algus, tuldí!“ Korraldused annavad märku, millal võib relva laadida ja suunata märkide poole.

Laskur ei tohi kunagi suunata relva väljaspoole märkide lennuava. Ka ohutusraamidega laskekohad takistavad relva suunamist külje suunas. Laskur ei tohi laetud relvaga laskekohal ümber keerata ega kuhugi mujale sihtida. Relv tuleb hoida alati märkide lennuala suunas.

Kindlasti tuleb kasutada kuulmiskaitseid. Võistlustel on kohustuslikud ka kaitseprillid.

Vintrelv

Vintrelvi on erinevaid. Kõige rohkem kasutatakse polt-liuglukuga vintrelva.

Kuidas reguleerida vintpüssi laskja keha järgi?

Esiteks päästiku kaugus. Kui püss on käsivarrel, siis peaks sõrm asetsema täpselt päästikul. Kui sõrm ei ulatu päästikuni, siis on püssilaad liiga pikk. Kui sõrm on üle päästiku, siis on püssilaad liiga lühike.

Teiseks võiks optilise sihiku kõrgus olla selline, et põsk oleks kindlalt toetatud, kui relv on laskeasendis. Optika ei tohiks olla raua kohal liiga kõrgel. Kui optika on liiga kõrgel, siis kaob näol hea kontakt laadiga ja laskur võtab ebaloomuliku asendi. Loomulikus laskeasendis on püss kindlalt vastu keha, põsk tugevalt vastu laadi ja sõrm päästikul. Vintrelva puhul on soovitatav hoida mõlemad silmad lahti.

Laskeasend tiirus

Laskeasend võiks olla võimalikult pingevaba. Laskur võiks olla püs-tiasendis. Igasugused kallutused ette või küljele pole õigustatud. Parem käsi pigistab ja haarab, tömbab püssi korralikult vastu keha. Oluline on, et parem käsi pigistaks ja tömbaks püssi vastu keha jõuga 10-15 kilogrammi ehk nii tugevalt, et püss hakkab peaaeagu vibreerima. Vibratsiooni korral tuleb pinget lõdvendada. Sõrm on tugevasti päästikul. Vasak käsi toetab püssi vabalt nagu kandik, sõrmed hoiavad püssi õrnalt nagu kitarrikaela. Laskeasendis on jalad harkis veidi kitsamalt kui õlgade laius, varbad on suunatud umbes 20-kraadise nurgaga sihtmärgist paremale (paremakäelisel laskuril).

Kui lasu sooritamiseks on aega, siis staatiliste märkide puhul võib toetada küünarnuki kehale. Laskeasend võetakse sisse ja vasaku käe küünarnukk toetatakse tugevalt vastu keha, puus lükatakse natuke ettepoole. Vasaku käe kontakt kehaga peab olema väga hea.

Kõigi dünaamiliste harjutuste puhul - näiteks kui tiirus jookseb metssiga või põder - on oluline ühendada tõste, liikuvuse sujuvus ja sujuv päästmine liikumise ajal. Sujuvat liikumist ei saa alahinnata. Dünaamilised harjutused on keerukamat kui staatilised, kuna aega on vähe. Püssi suunab keha, käed tömbavad püssi ainult vastu keha. Keha liigub kogu trajektoori, märgi nähtavuse ala ulatuses. Liikumist tuleb jätkata ka pärast lasku. Tüüpiline viga liikuvate märkide laskmisel on, et pärast lasku jäääb keha kohe seisma. Sellisel juhul jäääb kuul sihtmärgist veidi maha.

Treeninglaskmisel on mõistlik kasutada väiksekaliibrilist relva või õhkrelva. Nende eelis on väike tagasilöök ja lasumüra ning odav laskemoon.

Sihtimine

Kui laskeasend on sisse võetud ja püss korralikult vastu keha tõmmatud, siis tuleb sihtida. Pea silmas oma laskeoskust. Mida parem on

laskur, seda väiksemasse piirkonda suudab ta sihtida. Kui jahimees suudab 100 meetri kauguselt sihtida A4 paberilehte, siis on see möistlik piirkond. Sportlaskurid suudavad sihtida ka väiksemat piirkonda. Väga head laskurid sihivad tikutopsi.

Optilise sihiku suurendus: Jahil ei kasutata väga suuri suurendusi, tavaliselt lastakse kolme-, nelja-, viiekordse suurendusega. Pikemate laskude puhul kasutatakse ka kümne- kuni 12-kordset suurendust. Sportlaskurid kasutavad tiirus ka 16-, 20- ja 24-kordsedi suurendusi. Vali distantsile ja harjutuseks sobiv suurendus! Näiteks 50 meetri kaugusel asuvat märki võiks lasta üheksa- või kümnekordse suurendusega.

Päästikutehnika

Laskmisel on väga oluline päästmise sujuvus ehk päästikutehnika. Päästmine on sujuv protsess algusest lõpuni ning võiks kesta umbes poolteist sekundit. Päästikut ei tohi rabada ega tömmata. Mida sujuvam on päästmine, seda täpsem on lask.

Video

Sileraudne püss

Relv peaks olema käepärane, mitte ülemäära pikk ega lühike. Sõrm peab ulatuma vabalt päästikule. Kui relv on tömmatud laskeasendisse, siis peaks nägema kirpu üle lati ja veidi võiks latt pealt näha olla. Jahil ei ole lati nägemine oluline kuid sportlikul laskmisel on sihlatt pealt nähtav.

Laskeasend

Haavlipüssist laskmine on dünaamiline harjutus. Dünaamiline harjutus eeldab, et laskur saab oma keha erinevates suundades sujuvalt liigutada. Jalad asetatakse harki kitsamalt kui õlgade laius, relv tõmmatakse tugevalt vastu keha, nägu surutakse vastu laadi, mõlemad silmad on avatud, parem käsi pigistab korralikult, tõmbab püssi vastu keha. Kohe algul soovitatakse kasutada tõstet. Ei lasta püss palges, vaid püss töstetakse sujuvalt lasekasendisse märgi väljalennu ajal. Sujuva töste korral liigub laskuri keha sujuvalt märgi lennusuunas.

Sihtimine

Sileraudsest püssist laskmise märksõnad on: liikumise sujuvus, viimistletus, visuaalne kontakt märgiga, märgile järele jõudmine, mööda trajektoori liikumine, kirbuga kontakti saavutamine märgiga, sujuv üleminek märgist ja tulistamine. Pärast lasku võiks keha veel veidi sujuvalt edasi liikuda ja kirpu võiks hoida lennu trajektoori kõrguse sel. Kuigi sileraudsest püssist laskmise pole väga palju aega - määr lendab mõne sekundi - on laskur võimeline tegema selle ajaga kiire, täpse ja sujuva liigutuse ning märki tabama. Kui jäääb ebaselgeks, kuidas märki tabada, siis aitavad treener või instruktor. Intruktor selgitab alati eelnevalt, mida peab tegema, et tabada märki.

Relvade valik

Paljud jahimehed kasutavad kaheraudseid lahtimurtavaid püsse. Need ongi meil kõige levinumad relvad. Vähem levinud on poolautomaatsed sileraudsed relvad, mis on veidi kergemad ja veidi pehmema tagasilöögiga. Need on töökindlad, sobivad hästi noortele, algajatele ja naistele.

Kõige levinum sileraudne on kaheraudne vertikaalse raudadega lahtimurtav relv. Seda on lihtne käsitseda. Lahtimurtult on hästi näha, kas relv on laetud või laadimata. Kaheraudsete püsside ohutus on hästi tagatud.

Poolautomaatse relva laadimine

Lukk on lahti, relv on kaitseriivis. Relv keeratakse veidi külje peale, padrun pannakse padrunipesa ette ja pöidlaga vajutatakse nuppu. Lukk liigub tagant ette, lukustub, relv on laetud, vinnastatud, laskevalmis ja kaitseriivis. Relv vabastatakse kaitseriivist vahetult enne märgi küsimist.

Tühjaks laadimine käib vastupidises järjekorras: salvest võetakse padrunid välja, lukk tömmatakse lahti ja kui rohkem padruneid

padrunipesas ega salves pole, jäädki lukk tagaasendisse. On näha, et relv on laadimata ja ohutu.

Kaheraudse lahtimurtava relva laadimine

Relv murtakse lingist/hoovast lahti ja padrun/padrunid asetatakse padrunipesasse. Relv vajutatakse sujuvalt kokku, vabastatakse kaisteriivist. Relv on laetud, laskevalmis.

Tühjaks laadimisel murtakse relv lahti ja padrun/padrunid võetakse padrunipesast välja. Relv on tühjaks laetud ja ohutu.

Video

Laskeohutus jahil/kütiliinil

Enne püssi laadimist tee kindlaks, kus asuvad naaberkütid. Tee kindlaks, milline on sinu jaoks ohutu laskesuund ehk kuhu tohid tulistada, kui uluk väljub ajust.

Püssilukk on lahti niikaua, kuni jõuad kütiliinis oma kohale. Laadimiseks võta täislaaditud padrunisalv ja padrun. Pane salv püssi

külge. Poolautomaatsel jahipüssil lükka üks lisapadrun üle salve padrunipessa. Lase salv natuke allapoole või vajuta salve ülemine padrun allapoole ja lükka lukk kinni. Vaata et salv oleks fikseeritud asendis. Püss on vinnastatud, laetud. Pane relv kaitseriivi.

Ole nähtav teistele küttidele, et naaberkütil oleks võimalik tulistada ajust väljuvat ulukit.

Mõnikord tuleb kütiliniis seista pikki tunde. Siis on hea kasutada püssituge. Sellelt on mugavam ja kiirem püssi võtta ja laskeasendisse tõsta. Samuti lasub püssiraskus toel, mitte ölal.

Kui jaht jõuab lõpule, siis tulevad ajajad metsast välja. Jälgi ajajaid ja anna vajadusel jahijuhatajale selle kohta infot. Kütilini lähedale jõudes jäavad nad ootama jahijuhataja täiendavat korraldust.

Ohutus takistuse ületamisel

Takistuse (karjaaed, kraav vms) ületamisel ulatatakse kõigepealt (üle takistuse) laadimata relv kaaslasele, alles seejärel hüpatakse ise üle kraavi või ronitakse üle aia.

Laskeohutus hiilimisjahil

Hiilimisjahil on väga oluline liikuda vastutuult ja vaadelda hoolikalt maaistikku. Ennast võiks varjata kõikvõimalike looduslike takistuste taha. Relv peab olema laskevalmis, laetud, kaitseriivis. Hiilimise ajal vaata hoolikalt, kuhu astud, sest iga praksatus võib looma ära hirmutada.

Kui oled jõudnud ulukile piisavalt lähedale, siis laskmisel on mõistlik kasutada abivahendeid. Näiteks on relva mugav toetada puule, alpi kepile, hargile, kolmajalale.

Hiilimisjahil riietu nii, et sulaksid maaistikuga kokku. Väldi eredat värviga peakatteid, veste, jakke. Vaatlemiseks on soovitatav kasutada binoklit. Hiilimisjahiks varu aega. Vaatle rahulikult, et leiaksid just õige saaklooma. Varju, seisva, vaatle. Ära tekita müra, ära torma loomale lähedale, ära tee asjatuid liigutusi. Hiilimisjahil on väga oluline osata seista, tarduda, sulada loodusega kokku, et loomad saaksid rahulikus keskkonnas häirimatlult liikuda ja süüa.

Laskeohutus jahikantslis

Reegel number üks. Jahikantslisse roni laadimata relvaga!

Reegel number kaks. Pane relv rihmaga diagonaalil üle keha, et kasutada ronimisel mõlemat kätt. Sellest ei piisa, kui relv on rihmaga üle üla! Hea on kasutada otsmikulampi.

Kui jõuad jahikantslisse, siis võta sisse laskekoht. Laadi relv. Pane peale kaitseriiv.

Kui uluk ilmub nähtavale, siis võta sisse laskeasend, vabasta relv kaitserivist. Jahikantslist tulistades on mõistlik kasutada optilisel sihikul kuue- kuni seitsmekordset suurendust. Seitsmekordne suurendus annab optimaalse vaatevälja laiuse ja valgusjõu.

Ära kunagi toeta relva vastu jahikantsli aknaäärt! Akna ja relva vahel võiks olla pehme kinnas, müts, rätik, padi vms.

Jahikantslist tulistades ei ole kiiret. Vali õige uluk. Oota, millal ta on sinu poole küljega. Tõmba relv korralikult kehasse. Pane sihiku niitrist aegsasti põlema. Keskendu! Vaatle! Vali õige hetk! Tulista!

Seejärel konrolli, et relv oleks tühjaks laetud. Pane padrunisalv taskusse. Sulge jahikantsli aknad. Mine kontrolli lasu tulemust.

Alla tulles on kindlasti juba hämar. Ära unusta otsmikulampi! Ära kiirusta! Hoia ronimisel kinni mölema käega. Trepipulgad võivad olla libedad, lumised, jäätunud. Liigu rahulikult ja kindlalt.

Pärast jahi lõppu veendu, et:

- relv on laadimata,
- laetud padrunisalv pole kinnitatud relvale,
- lukk on lahti,
- helisummuti on eemaldatud.

Autos aseta tühjakslaetud relv tühja padrunisalvega relvakotti või kohvrisse, relvasuudmega endast eemale. Nüüd võid edasi sõita.

Video

Relva hooldus, puhastamine ja roostetõrje

Tänapäeva jahirelvad vajavad puhastamist, määrimist, roostetõrjet ja mõnikord ka konserveerimist. Elame kliimavööndis kus on kõrge õhuniiskus ja sademete hulk, seepärast tuleb relvaomanikul oma püssi eest hoolet kanda. Korralikult hooldatud relv toimib laitmatult, näeb „nagu uus” välja, teenib peremeest pikki aastakümneid ja omab körget hindatõrje.

Juba enne jahti peab relva kapist välja võttes ette valmistama, selleks tuleb rauaõõnest eemaldada öli ja määrida relvaraua pealispind kerge õlikihiga, polt-liuglukk kergelt õliga määrida ja sileraudsel, lahtimurtaval relval köikide kokkuhõorduvate metallpindade vahele määrida viskoosset õli või relvatehase poolt soovitatud spetsmääret (grafiit, teflon jne). Kui veel aastakümned tagasi puhastati relvi ainult relvaõliga siis tänapäeval kasutatakse spetsiaalseid puhastusvahendeid, solvente ja puhastusvahtusid. Relvaõli ei ole enam vahend (eriti vinta-raudse relva) rauaõõne puhastamiseks vaid on liikuvate osade, luku määrimiseks, roostekindluse andmiseks ja raua konserveerimiseks. Puhastamise mõttes on väga suur erinevus kas relvast tulistatakse 1-2 lasku või näiteks 42 lasku.

Vintrelv

Kui vintrelvast on tulistatud vaid mõni lask on raua sisepinna puhastamiseks sobiv kasutada universaalset puhastusvahendit BRUNOX mis omab ka määrivaid omadusi ja mida võib ka peale puhastamist uue kihina rauda jäätta. Probleem seisneb selles, et pärast 3-5 lasku ladestub vintrelva rauda üliõhukese kihina vask mida mehhaaaniliselt, relvaõli ja pronksharjaga puhastades on võimatu rauast „välja saada”. Vasekihi all jätkavad korrosioon relvaraua murendamist ja püssirohu-gaasid oma söövitustööd. Tuleb kasutada keemilisi vahendeid, vase eemaldajaid ehk solvente: tuntumad on Robla Solo, Robla Mil, Lapuan Piipunpuhtustusaine, Hoppes nr 9 solvent, Barnes solvent jne. Solvendi iseloomulik tunnus on intensiivne ammoniaagi lõhn, seepärast tuleb seda kasutada hästiventileeritavas ruumis. Vaske ja tahma eemaldab ka spetsiaalne puhastusvaht FORREST.

Solvent kantakse pronksharjaga relvaraude, liigutatakse harja 5-10 korda relva luku poolt suudmeosa poole läbi raua, lastakse toatemperatuuril reageerida 5-10 min, raud puhastatakse kaliibrile vastavate puuvillatroppide või kaltsuga kuivaks (vask, reageerides solvendiga jätab tropile või kaltsule rohelise jälje, seni korrratakse solvendiga puhastamist kuni “rohelist” enam ei tule.) Siis kantakse rauda relvaõli, kui soovitakse konserveerida siis viskoosem relvaõli, näiteks. Ballistol Clever. Enne tulistamist tuleb raud ölist puhtaks lükata.

Sileraudne relv

Siledaraudset relva on hõlbus puastada universaalse puastusvahendi Brunox ja pronksharjaga, eriti korralikult tuleb nühkida tšokkide piirkonda, et intensiivse laskmise puhul sinna ladestunud tinaühendid ja plastikujäägid lahti tuleks. Puastamise lõpus tuleb nailonharjale keeratud lapiga raud „puhtaks lükata“ ja kerge relvaõli kiht või uus Brunox'i kiht rauda sisse jäätta!

- Vaja läheb relvaõli, Brunox, mõni solvent, puastusvarras pronksharja, nailonharja ja puuvillaste kaliibrile vastavate puastustroppidega koos adapteriga, puast puuvillast kaltsu (vana lina või padjapüür) ja puiduosa õli (Schaftol)
- Vähemalt paar-kolm korda aastas peaks relva laadi määrima spetsiaalne puiduõliga (Saksa keeles markeering Schaftol), see annab pähklipuidule veekindluse ja ilusa läike. NB! Tavaline relvaõli kahjustab ja murendab puitu!
- Relva lukku on hea puhtaks nühkida vana hambaharja ja Brunoxiga.
- Kaitse relva niiskuse ja lausvihma eest, kuivata hoolikalt, hoia soojas ja kuivas ruumis ja määri korralikult välispindasid ja lukku relvaõliga, puitosa puiduõliga.
- Kui relv on saanud mereveega kokku (veepritsmed paadis) tee põhjalik puastus!
- Külmast sooja ruumi tulles jäta relv tundideks püssikotti või kohvrisse. Kohe sooja ruumi sattudes kondenseerub ruumis olev niiskus jaheda relva nii välis- kui ka sisepindadel ja see tekib korrosiooni ja kahjustab löögimehanismi.
- Roostet on lihtsam ennetada kui tagajärgedega võidelda. Roostetörjeks ja konserveerimiseks sobib viskoosne relvaõli, näit. Ballistol. Kui roostekahjustused on suured, pöördu relvameistri poole.
- Kui relv on hoolsalt puastatud ja määritud, kulub iga uue puastamise tarvis vähem aega ja vaeva kui „käest ära lastud“ relval!
- Ka roostevabast terasest rauaga relv vajab puastamist ja määrimist!

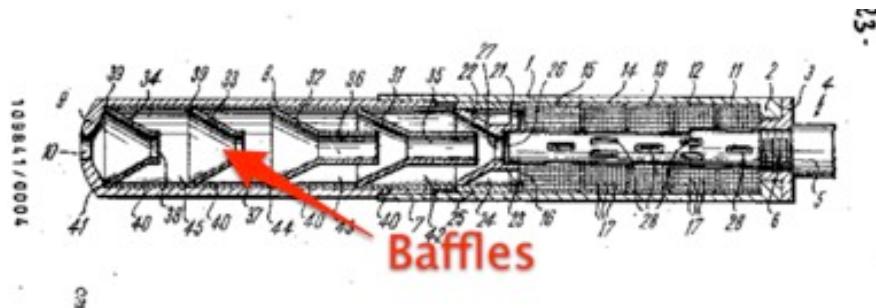
Helisummutid

Helisummitateid kasutatakse laialdaselt jahinduses Soomes, Rootsis, Norras, USA-s, Ühendkuningriikides, Saksamaal ja Lätis. Alates **01.07.2018** on helisummitite kasutamine jahipidamisel lubatud ka

Eestis. Eesti sportlaskurid on lasketiirudes ja spordivõistlustel kasutanud helisummuteid juba aastaid.

Helisummutid kinnitatakse relvaraaua keermestatud suudmeosa külge standard-keermetega (M14x1, M15x1 jne). Helisummutid võivad erineda suuruse ja pikkuse (suuremaid, pikemad, kogu raua pikku-seid, kompaktsemaid), materjali (teras, titaan, alumiinium) ja konstruktsiooni poolest: vintraua suudmeossa paigaldatud ja raua peale paigaldatud nn „reflex” tüüpi.

Tööpõhimõte on aga kõigil summutitel sama: helisummuti vähendab tulistamisel tekkivate püssirohugaaside röhku, kuul toimib summutit läbides nagu liikuv klapp mis suunab enda taga liikuvad gaasid kambritesse, vabastades kambritest järjest gaase vähendatud kiiruse ja pikema aja jooksul.

Hea näide on šampanja avamine:

- „pauguga“, kõik gaasid pääsevad kohe välja või
  - korki hoides ja sujuvalt keerates vabaneb röhk aeglased ja märksa vaiksemalt.

Helisummutid:

1. vähendavad lasu hetkel tekkivat kuuldatvat müra 20-34 dB. (30 dB on 1000 korda väiksem müra. Detsibell on kümnendlogaritmiline mõõtühik, mis väljendab kahe füüsikalise suuruse näiteks võimsuse, helirõhu tase suhet või ühe suuruse taset võrreldes

mingi võrdlus- ehk baassuurusega. Detsibell ei ole absoluutväärtus! Kuna väljendatakse kahe suuruse suhet mille ühikud on samad siis on detsibell dimensioonita suurus. -3dB on 2X väiksem, -6dB on 6X väiksem, -20dB on 100X väiksem ja -30dB on 1000 korda väiksem heliröhu tase).

2. vähendavad tulistamisel tekkivat relva tagasilööki 25-40% mis muudab tulistamise mugavamaks ja täpsemaks.
3. vähendavad lasu hetkel relvaraua ülespaiskumist, „viskeviga“.
4. suurendavad lasketäpsust ja veidi, kuid mõõdetaval määral, kuuli lennukiirust (+5 kuni +10 m/seks).
5. ellimineerivad täielikult relva suudmeleegi ja sädemed lasu hetkel.
6. võimaldavad teatud tingimustes (vastu tuult tulistades) sooritada mitu üksteisele järgnevat lasku ja küttida söödaltn vörülisest rohkem kui ühe uluki, hirmutamata teisi ulukeid karjas. Täiskaliibriliste (kaliiber alates 6,5 mm) jahirelvade tulistamise hetkel tekkiva müra tugevus on 150-160 dB, seda müra vähendavad helisummutid 20-34 dB vörra nii, et järgi jäab kuni 130 dB suurune müra. Euroopa Liidus kehtivate töökeskonna regulatsioonide alusel on maksimaalne müratase mis ei tekita püsivaid kuulmiskahjustusi 137dB. Kuuli lennumüra, helitakistuse barjäéri ületamise müra ja müra mis tekkib sihtmärgi tabamisel helisummutid ei vähenda. Piltlikult väljendudes jäab lasumüra ülitugevast „metalsest kärgatusest“ alles „mahe plumpsatus“. Seda „plumpsatust“ on paarisaja meetri kaugusele selgelt kuulda. Kuuldamatut nn „James Bondi filmide sisinat“ ei eksisteeri, see on filmide heliefekt.

Helisummutite kasutamine on tänapäevane jahinduse tava ja vähendab oluliselt üldist mürareostust eriti kui peetakse jahti asulatega külgnevates piirkondades. Samuti kaitseb helisummutite kasutamine jahikoerte kuulmist.

Tuntumad tootjad on BR-Tuote, aimSport, Ase-Utra, Jaki-Tuote, Saimaa Still, A-TEC, Gemtech, SilencerCo, Dead Air.

Soovitan tulistamisel alati kasutada helisummutit ja summuti soetada kohe relva ostmisel!

Tšokid

Tšokk on siledaraudse relva relvaraua suudmeosas asetsev ahenev koonus mille eesmärk on haavlivihk kokku suruda et sellest relvast

kaugemale tulistada. Kui relvaraua suudmeosa oleks täiesti silindrikujuline paiskuksid haavlid laiali nii, et kaugemale kui 20 m poleks võimalik tulistada sest haavlivihk muutub väga laiaks ja hõredaks. Tšokkidega saame jahirelvast tulistada ka 30-35 m, väga hea laske-moona ja valitud tšokkidega ka kuni 40 m kaugusele.

Kui soetate endale siledaraudse jahirelva on 2 valikut: a) soetate mobiltšokkidega ehk vahetatavate tšokkidega relva b) soetate fix tšokkidega ehk mittevahetatavate tšokkidega relva.

Markeeringud

Kriipsukesed tähistavad tšokkide markeeringut, 1 kriipsuke on Full ehk täistšokk, 3 kriipsu on MODIFIED ehk pooltšokk jne (vt tabel allpool)

Pliihaavlite / Sport kasutamise puhul

Nimetus	Suudme ahenemine	Ing. keelne nimetus	Kriipsud suudmeosas
TÄISTŠOKK	1,0 mm	FULL	I
KOLMVEERAND	0,75mm	IMP MODIFIED	II
POOLTŠOKK	0,5mm	MODIFIED	III
VEERAND	0,25mm	IMP CYLINDER	IIII
SILINDER/SKEET	0,1mm	CYL/SKEET	IIIII

Terashaavlite kasutamisel

NB! Terashaavlite kasutamise puhul ei tohi kasutada tugevamat tšokki kui pooltšokk!

Nimetus	Ahenemine	Käitub nagu oleks
POOLTŠOKK	0,5mm	FULL
VEERAND	0,25mm	MODIFIED
SILINDER/SKEET	0,1mm	IMP CYL

Kuidas tšokke kasutada?

Pliisulamist laskemoona/haavlite puhul

- kui kasutatakse kuuli või kartetše siis tuleb valida silindertšokk või veerandtšokk.
- kui soovitakse lähedale tulistada (üles hüppav metskurvits) siis kasutatakse silindertšokki.
- kui soovitakse kaugemale tulistada valitakse kolmveerandtšokk (0,75 mm, Imp Mod) või täistšokk (1,0 mm Full).

Terashaavlite puhul saab kasutada 3 tšokki: silinder, veerand ja pooltšokk, viimane annab kõige tihedama vihu kaugemale tulistamiseks.

Tšokkide hooldus

Tšokke tuleb regulaarselt välja keerata ja puhastada, keermeosa peab olema määritud kas spetsiaalse tšokimääärdega või kuumuskindla grafiitmääärdega. Tšokkide külg peab olema määritud õhukese kihiga täissünteetilise relvaõliga. Tavalise relvaõliga ei tohi tšokke määrida. Hooldamata tšokid võivad relvarauda „kinni põleda“!

NB! Blaseri relvadel on tehased tšokkide markeering „tagurpidi“! 1 kriips relvaraua suudmeosas on CYL ja 5 kriipsu on FULL! Teiste tootjate Blaser-i jaoks toodetud (Müller, Extreme, Briley, Teague) aftermarket tšokkide tähistused võivad olla standardsed!